

Полиси бриф за усъвършенстване на политиките, стимулиращи успешни и иновативни индивидуални и групови практики за преодоляване на последствията от пандемията за мигрантите и бежанците

В глобален план оценката на водещи организации е, че мигрантите бяха поставени в изключително уязвима позиция с настъпването на пандемията от COVID-19. Това се дължи на много фактори, сред които незнанието или слабото знание на езика на държавата, в която се намират, недостатъчно познание и липса на опит в ползването на услуги, предоставени от съответните институции, както и поради засилващите се във всяка криза, вкл. пандемичната, негативни стереотипи спрямо бежанците като здравна заплаха, риск за сигурността и други. Друг ключов риск, засилващ тяхната уязвимост е, че по-лесно изпадат от пазара на труда в ситуация на икономически криза като следствие от пандемия.

Дейността, изпълнена от екипа на [Политическа и гражданска обсерватория](#), по осъществяване на интервюта с младежи мигранти и бежанци имаше за цел да събере информация относно предизвикателствата, създадени от COVID-19, и механизмите за тяхното преодоляване. Проведените разговори в рамките на проекта "[Овластяване на млади мигранти и бежанци чрез иновативни практики за по-включваща \(пост\) пандемична и \(пост\) кризисна България](#)" позволиха да се направи анализ от една страна за наличието на институционалната подкрепа, адресирана към групата на млади бежанци и мигранти, от друга страна на механизмите, чрез които последните реагират на пандемичната обстановка. Освен изготвянето на портрети на овластени и успешни примери за преодоляване на санитарната криза със социално-икономически последствия, наблюдения по темата бяха акумулирани в рамките на една година посредством провеждане на колективни дейности, в които взеха участие над 150 млади бежанци, мигранти и български граждани. Именно на тази основа, настоящият полиси бриф предоставя синтез на добри практики на българските институции и неправителствени организации за подкрепа на уязвимата група, както и препоръки за усъвършенстване на политиките, стимулиращи успешни и иновативни индивидуални и групови практики за преодоляване на последствията от пандемията за мигрантите и бежанците.

Ясно е, че информацията, събрана чрез проведените 10 интервюта, не може и не бива да бъде възприемана като относима за всички млади мигранти и бежанци в България и авторите в никакъв случай нямат претенцията да изведат генерални заключения. **Но е съществено да се отбележи да бъдат отбелязани някои основни общи реакции, които говорят за висок капацитет за адаптация и креативност на младите мигранти и бежанци :**

- **Ковид-19 като импулс за живот и извор на идеи в индивидуален план**

За мобилния човек, въвличен в свръхдинамичното ежедневие, наложеното спокойствие от Ковид-19 изолацията действа отрезвяващо, защото напомня за нуждата от тишина и

вътрешен диалог, в който се проявяват силните страни на индивида. Някои характеризират времето, прекарано в Ковид-19 изолация като *“възможност да дишам, да се замисля за ценностите си, за това какво искам да постигна в живота, а освен това ми даде време и пространство да ги изследвам.”*

Млад бежанец от Сирия остава повече от необходимото време в лагера заради Ковид-19. Това го провокира да се запита какво обича да прави, защото, *“каквото обичам - това трябва да уча”*. Започва да учи български и фризьорство. Месеците, прекарани в пандемична и кризисна ситуация парадоксално му дава нужното спокойствие, което да го изстреля две години по-късно в центъра на София със собствен фризьорски салон и завидно ниво на български език. По подобен начин млада бежанка от Ирак, решава да използва максимално пандемичната криза, като се посвети на още една специалност в университета :*„В третата година дойде пандемията. И аз останах вкъщи и тогава реших да взема две години от обучението за една”*. Много от младите бежанци и мигранти решават да помагат на другите по време на пандемията. Бежанец от Афганистан, работещ в ресторант, е благодарен, че Ковид-19 не е променил начина му на живот, като изтъква като най-важно, че не е загубил работата си и е успявал да се грижи за семейството си, дори да запише дъщеря си в детска градина.

Освен с умения за адаптация, интервюираните мигранти и бежанци се показват като устойчиви в преодоляването на кризи от всякакъв характер. Водещо е любопитството и желанието за учене, за оползотворяване на всяка възможност за индивидуално развитие, но и за оказване на помощ на другите. Така например, голяма част от младежите помагат в болници - младо момче от Турция доброволно помага на хора, които се нуждаят от медицинска помощ, грижат се за деца или преподават - младо момиче от Ирак преподава на деца бежанци като социален работник, а някои дори наемат на работа други младежи, за да дадат шанс - бежанец от Сирия наема на работа други двама бежанци в своя салон.

- **Препоръки за преодоляване на социалната изолация като следствие от Ковид-19**

“Пандемията даде шанс на много от нас да разберат истинската стойност на взаимоотношенията. Разбрахме, че не е необходимо да се обграждаш със стотици хора, а че се нуждаем само от няколко истински хора, които ще бъдат до вас.” Това са думи на един от интервюираните млади мигранти, който учи медицина в страната. За разлика от бежанците, младите мигранти, в по-голямата си част студенти или работещи, имат достъп до социална мрежа от университет или месторабота. В допълнение, международната младеж се намира лесно в социалните мрежи, където съществуват много групи за организиране на събития или обмен на информация между т.н. internationals студенти. От тази гледна точка младите бежанци са лишени от подобни канали за комуникация. Полезно и с позитивен ефект би било двете групи на мобилни младежи - от една страна, международните студенти, от друга, младите бежанци да имат повече възможност и пространство за общуване. Мрежа от български доброволци може да създаде такава общност, в която да се организират общи събития. Проведените събития с млади бежанци в София показват, че последните отговарят енергично с ентузиазъм и благодарност към всяка отправена покана за съвместна дейност с български младежи. В тази връзка е

препоръчително да се създават повече инициативи, насочени към избягване или смекчаване на хроничното социално изключване на младите бежанци.

Социалната изолация може да бъде преодоляна чрез ангажирането на повече български младежи с интерес към света и представителите на различни култури. В това отношение образователни инициативи като лични срещи между ученици/студенти и млади мигранти/бежанци под формата на лекция, в която последните разказват за себе си са изключително полезни, тъй като скъсяват по естествен път социалната дистанция и страх от "другия".

Организирането на повече конкурси в разнообразни сфери, включващи и популяризирани сред мигранти и бежанци е идея, която има потенциала да създаде социална кохезия. Младите често имат свеж поглед и иновативни идеи.

Необходим е системен обмен на идеи и опит между държавния и неправителствения сектор относно проведени инициативи и практики с цел избягване на повторемост на дейностите и взаимно допълване между тях. В тази връзка следва да се отбележат някои от добрите практики в преодоляването на негативните последици от Ковид-19, приложени от **Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет** :

- Провеждане на информационни беседи относно COVID-19;
- Провеждане на разяснителна кампания относно ваксините и ваксинирането;
- Техническо осигуряване и провеждане на дистанционното обучение в условията на COVID-19;
- Своевременно настаняване на кандидати за закрила, които са били на външни адреси.

Изредените практики показват ангажираност и действия от страна Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет по отношение на преодоляване на трудностите, създадени от пандемията от COVID-19 по отношение на информираността на търсещите закрила и бежанците по здравни въпроси, свързани с пандемията и подкрепа за провеждането на дистанционно обучение на децата, настанени в териториалните поделения на ДАБ.

Международните организации и неправителствените организации в сферата на миграцията в България са сред основните източници на добри практики за преодоляване на последици от пандемията за мигрантите и бежанците.

1. **Българският Червен кръст** създаде горещата телефонна линия на седем езика относно мерките, предприети от българското правителство. Също така БЧК са осигурили информационни материали на основните езици по държави по произход на търсещите закрила граждани на трети страни с указания за свързване към онлайн учебните платформи, както и за противоепидемичните мерки във връзка с COVID-19.
2. През април 2020 г. **Съвет на жените бежанки в България** създава дарителска кампания „Фонд "Спаси живот!"“ с цел да бъде оказана спешна помощ на бежанци и лица търсещи

- закрила. Екипът на СЖББ също така е осигурил консултации на членовете на семействата, които са загубили работата си в следствие на пандемията, като им е помогнал да подготвят своите CV – та и ги е ориентирал в пазара на труда. СЖББ създава и информационни брошури на различни езици относно епидемичната обстановка, както и фейсбук група, насочени към лицата, търсещи закрила и бежанците с въпроси относно противоепидемичните мерки.
3. От значение за преодоляване на последствията от пандемията за мигрантите и бежанците е и предоставянето на правна помощ от страна на няколко организации, сред които **Фондация за достъп до права - ФАР**. Фондацията поддържа информационна онлайн платформа на няколко езика Migrantlife.Bg, на която има обособена секция за COVID 19, както и интерактивна карта на доставчиците на услуги в страната.
 4. В рамките на инициативата „Дигитално училище по български език“, финансирана от Столична община по програма „Кризата като възможност“, от **Каритас България** създават интерактивни образователни материали в помощ на бежанци и мигранти. Материалите са под формата на електронни книги, които представят аудио и аудиовизуално съдържание и са практически насочени в помощ на ограмотяването по български език. От началото на пандемията от Каритас София помагат на бежанци и мигранти, изпитващи затруднения в кризата, породена от COVID-19, посредством консултации, посредничество за намиране на работа и предоставяне на хранителни продукти.
 5. **Академичният бюлетин „Бежанците: днес и утре“**, публикуван от Българския Съвет за Бежанци и Мигранти и подкрепен от представителството на Агенцията на ООН за Бежанците в България, е пример за успешна инициатива, която отлично изпълнява целта си да допринесе за обмен на информация сред академичната общност, експерти, работещи на терен, както и между лицата, търсещи или получили закрила. По-интензивна обмяна на информация по въпроси, свързани с бежанци и мигранти, на представители на различни сфери допринася за по-добрата координация между организациите, повишаване на информираността на българското общество по актуални теми, свързани с търсещите и получилите закрила, и насърчаването на добри примери и практики, представяни в бюлетина.
 6. През 2021 г. сдружение **“Политическа и гражданска обсерватория: миграция, дигитализация, климат”** проведе три онлайн дебати от поредицата дебати за бъдещето „Мигрантско-бежанската младеж и пандемията:ново лидерство за по-включващ пост-кризисен свят“, в рамките на които 8 мигранти и бежанци бяха поставени в активната овластяваща роля на презентатори и/или дискусанти чрез активното им участие в дебатите. Младите мигранти и бежанци, които участваха като панелисти в трите онлайн дебати, се включиха като активни актьори в дискусии относно стратегическо мислене и в диалог за визии, пътища, насоки, механизми за изграждане на по-включващ и по-справедлив пост-пандемичен свят. Участниците бяха над 100 от над 11 страни, сред които Мали, Тунис, Нигерия, Того, Мароко, Италия, Сирия, Испания, Белгия, Германия, Франция, Румъния, Нидерландия. Една от основните цели на инициативата бе да бъде изградена мрежа от активни, иновативно мислещи млади мигранти, бежанци, ангажирани млади български и европейски граждани и на пространство за стратегическо мислене и интеркултурен диалог.

С настоящия полиси бриф за усъвършенстване на политиките, стимулиращи успешни и иновативни индивидуални и групови практики за преодоляване на последствията от пандемията за мигрантите и бежанците и информацията, предоставена в него, екипът на Политическа и гражданска обсерватория се стреми да ангажира широката аудитория по темата за нуждата от иновативни подходи за преодоляване на негативните последствия от пандемията, насочени към бежанци и мигранти, като предостави информация относно вече постигнатото по този въпрос от държавния и неправителствения сектор и насърчи създаването и прилагането на нови инициативи и практики, обхващащи хора от различни възрасти, сфери и държави, ангажирани с темата за миграцията и подобряването на ситуацията на мигрантите и бежанците в пост-пандемична България.

Автори: Ванина Нинова и Чая Колева

Полиси брифът е съставен от „[Политическа и гражданска обсерватория: миграция, дигитализация, климат](#)“ в рамките на проект “Овластяване на млади мигранти и бежанци чрез иновативни практики за по-включваща (пост) пандемична и (пост) кризисна България” с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (<https://www.activecitizensfund.bg/>). Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от “Политическа и гражданска обсерватория: миграция, дигитализация, климат” и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.